

Varufakisovo pričevanje

Kdo je tisti, ki v Evropi odloča? Kdo ima zadnjo besedo? Nekdanji grški finančni minister Janis Varufakis je prejšnji teden v Berlinu opisal tisto, kar smo sumili, a upali, da ni res.

Piše: Petra Piber

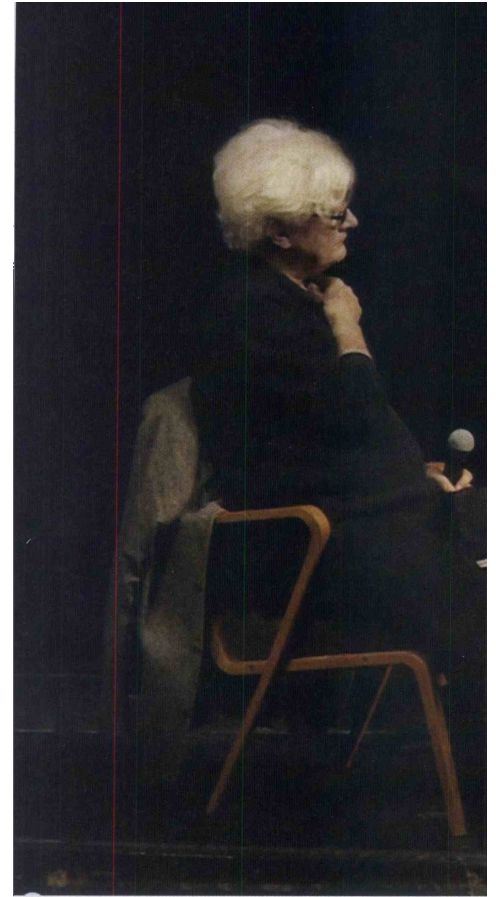
Nekdanji grški finančni minister Janis Varufakis je bil v torek, 6. oktobra, gost okrogle mize Rezervni načrt za Evropo v polni dvorani berlinskega gledališča Volksbühne. Njegov nastop je bil deležen velike pozornosti, a še zlasti je izstopal opis, kako dejansko poteka odločanje v Evropski uniji in evroskupini. Ta del nastopa na okrogli mizi objavljamo v celoti.

»Evrsko območje – predstavljajte si ga kot našo konfederacijo, konfederalno makroekonomijo, politično ekonomijo, Združene države Evrope. Evrsko območje je pač to, kar imamo namesto Združenih držav Evrope. Temeljno vprašanje, ki si ga moramo postaviti, je, kdo vodi evrsko območje. Kdo je njegov neformalni vodja? Kdo odloča? In naj vam povem: ne, ne vodi ga Angela Merkel, ne Wolfgang Schäuble, ne finančni ministri, ki sedijo za mizo evroskupine. Ta skupina je odgovorna za vse pomembne odločitve, ki vplivajo na vaše življenje. Vse odločitve do zadnje. Državne vlade, zvezne vlade res sprejemajo nekatere odločitve, a glavne, ki vplivajo na vaše vsakdanje življenje, se sprejemajo v evrski skupini. Kaj je torej evrska skupina? Junija letos se je predsednik te skupine Jeroen Dijsselbloem odločil za nekaj, čemur sem ugovarjal. Zato sem sekretariat evrske skupine prosil za pravni nasvet. Rekel sem: predsednik Dijsselbloem se je ravno odločil, da bo naredil to in to. Ali v skladu s pravili to lahko naredi? Nenadoma je nastala panika, deset minut so uradniki govorili drug z drugim, telefonirali, govorili z drugimi uradniki, ki jih nisem videl. Deset minut! Nato me je neki birokrat nagovoril: 'Gospod minister, evrska skupina glede na zakone ne obstaja, ne sodi pod nobeno od

evropskih pogodb. To pomeni, da ni zavezana nobenim pravilom, zato predsednik lahko naredi, kar želi.' To je torej organ, ki usmerja naše gospodarstvo, naše skupno evrsko gospodarstvo.

A pojdimo naprej: predstavljajte si, da ste muha na steni in gledate evrsko skupino. Vidite zelo veliko mizo, pravokotno, vzdolž obeh daljših stranic so sedeli finančni ministri. Sedel sem nasproti Schäubla, poleg mene je sedel Luis de Guindos, španski finančni minister, na moji levi pa irski finančni minister Michael Noonan. Finančni ministri so sedeli vzdolž daljših stranic mize. Ob kratkih stranicah pa je sedela oblast. V resnici Dijsselbloem niti ni tako močan, čeprav je predsednik. Poleg njega je sedel Thomas Wieser. Ste kdaj slišali zanj? Verjetno ne. Je Dijsselbloemov namestnik, vodi pa evrsko delovno skupino; tega izraza verjetno ne poznate. Evrska delovna skupina so birokrati oziroma kabinet evrske skupine. Ta delovna skupina je veliko močnejša od vseh ministrov, ki smo sedeli tam. Nikoli niste slišali za Wieserja, niste ga niti volili, ker ga niste mogli, saj ni voljen.

Pojdimo naprej. Na nasprotni strani mize je sedel Mario Draghi, predsednik Evropske centralne banke. Zelo pameten mož, poleg njega pa še en pameten mož, zelo prijeten človek, Ben Bernanke, tudi on ni izvoljen. Predstavljata Evropsko centralno banko. Nasproti njiju, vračam se k Dijsselbloemovi strani, je Poul Thomsen, vodja evropskega oddelka v Mednarodnem denarnem skladu. Včasih je z njim tudi Christine Lagarde – ko je v mestu, kadar pa je ni, jo zastopa on. Kaj sem vam pravkar povedal? Da ima Mednarodni denarni sklad sedež, zelo pomemben sedež, v naši vladi, evrski

Evrška skupina glede na zakone ne obstaja, ne sodi pod nobeno od evropskih pogodb. To pomeni, da ni zavezana nobenim pravilom, zato predsednik lahko naredi, kar želi.

skupini. Ker ta gremij je pravzaprav naša vlada, kjer se sprejemajo pomembne odločitve.

Ostanimo na tej strani, kjer sedi Draghi. Poleg njega je najmanj pomemben član trojke, komisar za gospodarske in finančne zadeve Pierre Moscovici. Najmanj pomemben ni zato, ker bi bil nepomemben človek, temveč zato, ker komisija dandanašnji tako rekoč nima moči in vpliva. Njena mnenja so po navadi dejansko slabe novice. Škodi nam, ko nam skuša pomagati. In kako poteka odločanje, kako tečejo razprave? Naj vam razložim to koreografijo, ki je kot v gledališču. Primer obravnave Grčije. Predsednik Dijsselbloem reče, zdaj bomo govorili o Grčiji in ocenili napredek pri izvajanju velikega programa. Najprej bo govoril Moscovici v imenu komisije, iz zgodovinskih razlogov govori prvi. Nato govori Draghi v imenu ECB, pove

Franco Berardi Bifo, Srečko Horvat in Janis Varufakis na okrogli mizi Rezervni načrt za Evropo v Berlinu 6. oktobra

svoje mnenje, kako gre Grčiji, če se govori o Španiji, bi govoril, kako napreduje uresničevanje zahtev glede španskega proračuna, če je na vrsti Italija, govori o Italiji, Franciji. Nato spregovori predstavnik **MDS**. Šele nato dobi besedo minister iz države, o kateri se pogovarjajo. A na voljo ima le približno deset minut, da povzame položaj, da pove nekaj stvari. Ministri, ki sedijo tam, imajo pred seboj natančno nič podatkov o tem, o čemer se razpravlja. Nimajo mape s pojasnili, nobene statistike, nobenih podatkov, ničesar. Nič. Vedo le to, kar jim povedo predstavniki trojke. Nato ima besedo vsak od njih in pove nekaj stvari na podlagi popolne, totalne inherentne neobveščenosti.

A zdaj vam govorim prav o določenem sestanku, da si boste laže predstavljali vse skupaj. Grška pogajanja so se razvnela in na tem sestanku mi je predsednik Dijsselbloem postavil ultimat. Irski finančni minister Michael Noonan je dvignil roko in rekel: »Prosili ste me, naj sodelujem v pogovoru, za katerega sem popolnoma brez podatkov, kaj se dogaja. Ne vem, kakšni so grški predlogi, ne vem, kaj za Grčijo predlaga trojka, kako naj imam mnenje o tem?« To vam pripovedujem, da boste dobili občutek, kako se torej EU odloča v našem imenu, finančni ministri pa v resnici na te odločitve nimajo vpliva. Finančni ministri so tam, da zagotovijo legitimnost postopka. Morda Wolfgang Schäuble ni neobveščen, ker ima dostop do zaupnih

podatkov. A lahko vam zagotovim, da sem bil sam neobveščen, razen ko smo razpravljali o vprašanih v zvezi z Grčijo, toda to je bilo seveda moje strokovno področje. Ko smo govorili o Franciji, na primer nisem imel podatkov, razen tistih, ki jih lahko vsak prebere na primer v časopisih Die Zeit in Financial Times. Torej imate vi, spoštovano občinstvo, toliko podatkov, kot sem jih imel jaz.

Kdo torej odloča? To so vse vnaprej pripravljene odločitve. Odločitve, o katerih je trojka že odločila za zaprtimi vrati. Evrska skupina je preprosto proces ... Edina otipljiva stvar, ki jo tam počnejo ministri, je, da se odločajo o skupni izjavi, saj veste, o vsebini sporočila za javnost. Nekoč smo se sedem ur prepirali zaradi ene besede.

Primerjajmo to z ZDA. Raven demokracije tam ni ravno bleščeča, kot vsi vemo. A tam imajo vsaj senat, predstaviški dom,

EU se odloča v našem imenu in na odločitve finančni ministri v resnici nimajo vpliva. Finančni ministri so tam, da zagotovijo legitimnost postopka.

kjer si odgovornosti ne podajajo kot vročega kostanja. Senat lahko nepravilnosti obtoži celo predsednika. Finančni minister mora v senat in mora tam utemeljevati svoje odločitve. Zvezne rezerve, Janet Yellen zdaj in pred njo že Ben Bernanke, se morajo redno pojavljati v senatu in ta lahko graja zvezne rezerve. Evrske skupine pa v smislu odločanja sploh ne vodijo njene članice. V domovino se ministri vrnejo – to vam lahko povem iz lastnih izkušenj – popolnoma nevedni o tem, kaj je bistvo tega, o čemer se je odločalo. Niso odgovorni. Finančni ministri pridejo v svoj parlament in rečejo: 'Hej, naredil sem vse, kar sem lahko.' Nisem bil odgovoren parlamentu. Poglejte me: kako bi me parlament lahko obsojal za odločitev, ki ni bila moja – ko smo govorili o Franciji, Španiji in tako dalje? Ustvarili smo skupno valuto, ki je skupaj z dolarjem najpomembnejša valuta na svetu, a popolnoma zunaj političnega procesa. In ker denar nikoli ni apolitičen, saj ko ga vzamete iz političnega procesa, povzročite, da je, prvič, ekonomsko neučinkovit, drugič, sproža krize in neuspehe pri reševanju kriz, zaradi teh neuspehov pa mora sistem, da bi se spet reproduciral, stisniti državo, kot je Grčija, ko si in če si drznejšo reči ne.

Pri čemer moram ob tem spregovoriti še o nečem. Levica se vse od druge internacionale pojavlja v dveh različicah: socialni demokrati in bolj tradicionalna marksistična levica. Marksistična levica je leta 1991 dobila

veliko stigma. Imam se za marksista, pravi si eratični marksist, nedosledni marksist, a vseeno sem marksist. Reči vam moram, ko vas takole gledam, ko vas pogledam v oči, čutim kolektivno krivdo za to, ker smo marksisti dopustili, da je levica, naša levica, opustila navade humanizma v korist navad gulaga, kot to sam imenujem. Leta 1991 smo izgubili nedolžnost. Izgubili smo jo že davno pred tem, nikoli pa se nismo pobrali po hudem neuspehu in moralnem porazu. To večidel pojasni, zakaj marksistična levica nikoli ni zmogla biti dovolj kritična do tega, kar se danes dogaja v Evropi. Socialdemokratska levica je druga pesem. Prav Nemčija je država, v kateri bi socialdemokratska stranka morala biti branik pred tem, kar sem opisal glede Evrope in odločanja v njej. Zlasti ker je politika evrske skupine izrazito nasprotje vsemu, za kar se je v petdesetih, šestdesetih in sedemdesetih letih bojevala nemška socialdemokracija. Kaj se je zgodilo, zakaj je socialdemokracija lobotomirala samo sebe? Pa ne govorim samo o Nemčiji. V Grčiji so bili socialisti stranka s 45-odstotno podporo, zdaj so stranka s štiriodstotno podporo. V Franciji bodo socialisti na naslednjih predsedniških volitvah tretji za Sarkozyjem in Le Penovo. Videli ste, kaj se je zgodilo na Portugalskem. Tam so razmere grozne, a desnici je uspelo zmagati na volitvah. Kaj se je zgodilo s socialdemokracijo? Moja teorija je zelo preprosta. Ljudje, kot sta bila Bruno Kreisky in Willy Brandt, so razumeli pomen demokracije pri posredovanju med kapitalom in delom, med plačami in dobičkom. Izkoristili so državo za obdavčitev dobička, s čimer so financirali socialno državo in s tem stabilizirali kapitalizem. Humanizirali in stabilizirali, to je bil socialdemokratski program. Lahko se strinjate z njim ali ne, ampak to sta skušala doseči Willy Brandt in Bruno Kreisky, pa

tudi Harold Wilson, vodja britanske laburistične stranke v šestdesetih letih. S financializacijo – vzponom finančnega kapitala in zatonom industrijskega kapitala ter dela konec sedemdesetih let, v osemdesetih letih in nato v devetdesetih letih – se je zgodilo tole: socialdemokrati – Schröder v Nemčiji, Tony Blair v Veliki Britaniji, socialistična stranka v Franciji in zdaj Renzi v Italiji – so zaznali,

V domovino se ministri vrnejo popolnoma nevedni o tem, o čemer se je odločalo. Niso odgovorni.

da je industrija gospodarsko zatirana, da je v primerjavi z bankami nazadovala. Moč bank, zmogljivost bank se je eksponentno večala – pravzaprav tiskajo svoj lastni dobiček. Zato so pomislili, da bi, namesto da bi ves čas porabili za boj z industrialci, da bi jih obdavčili, jim vzeli nekaj dobička in ga dali bolnišnicam in tako dalje, šli v posteljo z bančniki, s finančnim sektorjem. Samo pomislite. To je bila Schröderjeva, pa tudi Blairova strategija. Če povem preprosto, bančnikom so dovolili, da so se mrzlično lotili ustvarjanja dolžniških papirjev, kar financializacija pravzaprav tudi je, pač vsi pojejo in plešejo s postmodernimi dolžniškimi papirji. Vsi ti izvedeni finančni instrumenti niso nič drugega kot zelo zapletena oblika dolga. Dovolili so jim torej, da zapadejo v ta paroksizem, orgazem ustvarjanja dolžniških papirjev in tiskanja zasebnega denarja pod pogojem, da se

majhen odstotek tega vrne državi za financiranje šol, podpore za brezposelne in tako dalje. Velik del financiranja je bil pod Schröderjem in Blairom namenjen za povečanje sredstev za socialno državo, kar je samo po sebi dobro. Vprašanje, ki je ostalo, pa je, od kod je bil denar. Ni prišel iz davkov na industrijsko dejavnost, na proizvodnjo stvari. Prišel je kot posledica tega, da so bankam dovolili blaznost, gradnjo piramid dolga, pri čemer so bili zadovoljni z jemanjem nekaj drobtin z njihove ogromne mize. Seveda se piramide, ki se zvišujejo in zvišujejo, nekoč pač porušijo. Prav to se je zgodilo leta 2008. Takrat socialdemokratske vlade, ki so dovolile, da so te piramide rasle, in so jemale del pogache od njih za financiranje socialne države in samih sebe ter svojih političnih strank, seveda niso imele analitičnih zmognosti, predvsem pa ne moralne hrbtnice, da bi nasprotovala bančnikom. Namesto tega so bile prve, ki so priskočile na pomoč in jih rešile – ne bank, temveč bančnike. To je naredila nemška socialdemokratska stranka, to je naredila socialistična Grčija s ciničnim transferjem davkoplačevalskega denarja v bančne knjige. Nemčija je šla v reševanje nemških bank, nato tudi Grčija grških bank. Pravzaprav je socialdemokratske stranke oziroma njihove ustreznice v Nemčiji, Avstriji, VB, Grčiji, Franciji, Španiji, na Portugalskem financializacija ugrabila, in ko je leta 2008 doživela zlom, so bile kot zajci pred drvečim vlakom ponoči, strmele so v žaromete in niso vedele, kaj bi naredile. Samo povozilo jih je. Tako so socialdemokratske stranke postale nepomembne. Nemški socialdemokrati so bili zame, ko sem bil minister, najmanj zanimiv so-govornik. Bili so tisti, na katere sem se lahko najmanj zanesel. Ker niso imeli niti analitičnih zmognosti, da bi kaj povedali, niti moralne žilavosti, da bi se nam pridružili. < x